

รายงานผลการตรวจสอบที่ 1031/2560

สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีกล่าวอ้างว่าเรือนจำไม่จัดแพทย์รักษาพยาบาลผู้ต้องขัง เมื่อเกิดการเจ็บป่วย (คำร้องที่ 434/2559)

ประเด็นการร้องเรียน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับเรื่องร้องเรียน กรณี ผู้ร้องเป็นบุตรของนาย ก (นามสมมติ) ซึ่งเป็นจำเลยในคดีอาญาเสพติด โดยศาลอาญาและศาลอุทธรณ์พิพากษาประหารชีวิต ปัจจุบันคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา เดิมถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำกลางบางขวาง ต่อมาเมื่อเดือนสิงหาคม 2557 ในช่วงที่มีนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติให้ย้ายผู้ต้องขังรายสำคัญและผู้ต้องขังในคดีอาญาเสพติดไปยังเรือนจำความมั่นคงสูง ณ เรือนจำกลางเขาบิน บิดาผู้ร้องจึงถูกย้ายไปคุมขังในคราวดังกล่าว โดยถูกควบคุมในแดน 6 ทั้งที่ไม่ได้กระทำความผิดหรือก่อพฤติกรรมที่ผิดวินัยร้ายแรงใดๆ ทำให้บิดาผู้ร้องได้รับความลำบากในการต่อสู้คดี เนื่องจากคดียังอยู่ระหว่างยื่นคำขออนุญาตฎีกา นอกจากนี้บิดาผู้ร้องยังมีปัญหาสุขภาพโดยเป็นโรคความดันโลหิตสูงและกล้ามเนื้อขาทั้งสองข้างอ่อนแรงเพราะขาดธาตุเหล็กรุนแรง ประกอบกับเคยได้รับการผ่าตัดตามเหล็กที่เข้าขา จึงทำให้ต้องตรวจสอบสุขภาพกับแพทย์เป็นประจำ การคุมขังบิดาผู้ร้อง ณ เรือนจำเรือนจำกลางเขาบิน แดน 6 ซึ่งเป็นแดนความมั่นคงสูง (Super Max) ทั้งที่ไม่มีเหตุอันควรเป็นระยะเวลากว่า 1 ปี ทำให้สภาพร่างกายทรุดโทรมลงตามลำดับด้วยเหตุหลายปัจจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถูกจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลเนื่องจากไม่มีแพทย์ และการไม่ได้รับสารอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ จนทำให้บิดาผู้ร้องเดินด้วยตนเองไม่ได้และมีอาการวูบ เวียนศีรษะตลอดเวลา เรือนจำกลางเขาบินจึงย้ายบิดาผู้ร้องมาอยู่ที่แดน 2 (แดนพยาบาล) แต่ก็ยังไม่ได้รับการรักษาโดยแพทย์แต่อย่างใด จนเมื่อเดือนเมษายน 2559 บิดาผู้ร้องมีอาการวูบหมดสติและศีรษะฟาดขอบปูนจนแตก ได้รับการรักษาเพียงการเย็บแผลโดยเป็นการเย็บสดทั้ง 4 เข็มจากผู้ช่วยพยาบาล เนื่องจากเรือนจำกลางเขาบินไม่มีแพทย์ประจำการเพื่อรักษาผู้ต้องขังที่ป่วยหรือมีปัญหาสุขภาพแต่อย่างใด ผู้ร้องจึงขอร้องเรียนเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวที่ผู้ต้องขังควรได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต้องขังที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณา จึงขอให้ตรวจสอบ

การดำเนินการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า เรือนจำกลางเขาบินได้ส่งตัวบิดาของผู้ร้องไปรักษาต่อที่ทันตสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์จนอาการดีขึ้นแล้ว และเนื่องจากบิดาของผู้ร้องเป็นผู้ต้องขังคดีอาญาเสพติดที่มีกำหนดโทษสูง จึงต้องควบคุมในแดนความมั่นคงสูงและต้องควบคุมไม่น้อยกว่า 6 เดือน กรณี จึงไม่อาจรับฟังได้ว่าเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงมีมติให้ยุติเรื่อง

อย่างไรก็ตาม สิทธิในทางการแพทย์เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ผู้ต้องขังควรจะได้รับอย่างเพียงพอ และการที่เรือนจำกลางเขาบินนำผู้ต้องขังที่มีโรคประจำตัวไปควบคุมในแดนความมั่นคงสูง (Super Max) เป็นระยะเวลาอันยาวนานอาจกระทบต่อสุขภาพของผู้ต้องขังหรืออาจเป็นอันตรายต่อชีวิต จึงมีมติให้แจ้งมายังกรมราชทัณฑ์เพื่อพิจารณากำชับให้มีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ได้เคยเสนอไปยังกรมราชทัณฑ์ ตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ 209 – 210/2560 ลงวันที่ 14 มีนาคม 2560 อีกทั้งให้มีข้อเสนอแนะมายังกรมราชทัณฑ์เพื่อพิจารณาจัดหายาและอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นในการรักษาโรค และกำหนดแนวทางในการควบคุมผู้ต้องขังที่มีโรคประจำตัวไว้ในแดนความมั่นคงสูงสุด (Super Max) ให้เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ ตามมาตรา 247 (1) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

กรมราชทัณฑ์ มีหนังสือ ที่ ยธ 0704.3/30397 ลงวันที่ 28 กันยายน 2561 แจ้งว่าได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามการร้องเรียน พบว่าข้อเท็จจริง ดังนี้

(1) บิดาของผู้ร้องถูกย้ายจากเรือนจำกลางบางขวางไปคุมขังยังเรือนจำกลางเขาบิน เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2556 และถูกควบคุมตัวในแดน 2 ซึ่งเป็นแดนพยาบาลของเรือนจำกลางเขาบิน บิดาของผู้ร้องไม่เคยถูกควบคุมตัวไว้ในแดนความมั่นคงสูงสุดแต่อย่างใด และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังรายดังกล่าว เรือนจำกลางเขาบินได้ดำเนินการตามข้อสั่งการของกรมราชทัณฑ์ที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้ต้องขังป่วย เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

(2) เรือนจำกลางเขาบินได้จัดหายาและอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นในการรักษาโรคไว้ในแดนความมั่นคงสูงสุด อย่างเพียงพอแก่การรักษาอาการเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บเบื้องต้นแล้ว และมีการจัดให้พยาบาลเรือนจำเข้าไปคัดกรองอาการเจ็บป่วยของผู้ต้องขังเป็นประจำ หากผู้ต้องขังมีอาการเจ็บป่วยมากเกินกว่าการรักษาพยาบาลขั้นต้น ก็จะถูกส่งตัวออกไปรักษาที่โรงพยาบาลภายนอกเรือนจำ

(3) สำหรับผู้ต้องขังที่มีโรคประจำตัวที่ถูกคุมขังไว้ในแดนความมั่นคงสูงสุด ทางเรือนจำจะอนุญาตให้นำยารักษาโรคประจำตัวเข้าไปรับประทานบนเรือนนอน แต่ถ้าหากมีอาการเจ็บป่วยฉุกเฉินก็จะส่งตัวไปพบแพทย์ในโรงพยาบาลภายนอกเรือนจำต่อไป

นอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์ มีหนังสือ ที่ ยธ 0708.4/18316 ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2560 แจ้งผลการดำเนินการตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ 209 – 210/2560 ลงวันที่ 14 มีนาคม 2560 เรื่อง สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐอันเกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องขัง กรณีกล่าวอ้างว่าผู้ต้องขังไม่มีเงินเพียงพอเป็นค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ดังนี้

กรณี กสม. มีข้อเสนอแนะให้กรมราชทัณฑ์กำกับควบคุมให้มีการดำเนินการจัดระบบให้บริการให้กับผู้ต้องขังทุกคนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน มีการจัดสรรบุคลากรทางการแพทย์ ยา และเวชภัณฑ์อย่างเพียงพอ ลดความแออัดและจัดระบบรองรับในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในเรือนจำ รวมทั้งการดูแลผู้ต้องขังซึ่งเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังอย่างมีมาตรฐาน และหากผู้ต้องขังมีโรคประจำตัวจะต้องจัดหายาให้และแพทย์เฉพาะทางเป็นครั้งคราว ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (Mandela Rule) ซึ่งต้องรวมถึงผู้ต้องขังที่เป็นชาวต่างชาติด้วย

กรมราชทัณฑ์แจ้งว่า กรมฯ มีนโยบายในการจัดระบบการให้บริการให้กับผู้ต้องขังทุกคนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (The Bangkok Rules) และข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (Mandela Rule) โดยภายในเรือนจำจัดให้มีบริการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้นที่จำเป็นและเหมาะสมแห่งโรค การประเมินคัดกรองผู้ต้องขังแรกรับ การให้คำปรึกษาในด้านสุขภาพอนามัย รวมถึงการส่งตัวผู้ต้องขังป่วยออกไปรักษาตัวยังโรงพยาบาลภายนอก